

การปฏิรูปนโยบายอุตสาหกรรมในประเทศไทย : สิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็น

INDUSTRIAL POLICY REFORM IN THAILAND : REALITY AND PRACTICALITY

นพมาศ ชวัญกุล¹ สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์² และสมชาย หาญหิรัญ³
Noppamart Chuainukool¹, Somdech Rungsrisawat², and Somchai Harnhirun³

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพฯ

² รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพฯ

³ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กรุงเทพฯ

บทคัดย่อ

การวิจัยการปฏิรูปนโยบายอุตสาหกรรมในประเทศไทย : สิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็น มีวัตถุประสงค์ คือ 1) ศึกษาสถานภาพปัจจุบันของนโยบายอุตสาหกรรมไทย 2) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอย่างจริงกับสิ่งที่ควรจะเป็นของนโยบายของอุตสาหกรรม 3) เสนอแนวทางในการปฏิรูปนโยบายอุตสาหกรรมเพื่อลดความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอย่างจริงกับสิ่งที่ควรจะเป็นที่เหมาะสมต่อประเทศไทย รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยโดยศึกษาข้อมูลเอกสารราชการและนโยบายอุตสาหกรรม พร้อมสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายอุตสาหกรรมของประเทศ จำนวน 14 ท่าน เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ และในเชิงปริมาณทดสอบยืนยันข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ด้านนโยบายและแผนภาครัฐ และเอกชน จำนวน 191 ราย แนวทางในการปฏิรูปนโยบายได้นำไปตรวจสอบยืนยันกับผู้เชี่ยวชาญในหน่วยงานด้านนโยบายอุตสาหกรรม จำนวน 3 ท่าน ผลการวิจัยพบว่า 1) นโยบายอุตสาหกรรมของไทยในปัจจุบันเน้นการสร้างความสำเร็จเติบโตและส่งเสริมการส่งออกเป็นหลัก ทำให้ต้องพึ่งพาต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นและความสามารถในการแข่งขันมีแนวโน้มลดลง โดยข้อมูลบ่งชี้ให้เห็นถึงนโยบายที่เหมาะสมกับไทยคือนโยบายที่ทำให้แข่งขันได้และพึ่งพาตนเองได้ 2) สิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็นของนโยบายอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 มี 6 ด้าน คือ การพัฒนามาตรฐานและสร้างตราสินค้า การพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การพัฒนา

สิ่งแวดล้อม การพัฒนาคน การพัฒนาเทคโนโลยี การระเบียบ ข้าราชการและการประชาสัมพันธ์ และการบริหารจัดการ 3) แนวทางในการปฏิรูปนโยบายอุตสาหกรรมที่ควรเป็น ได้แก่ ส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการทำการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ ส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาคมนในทุกระดับ พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจต่อประชาชนและผู้ประกอบการ และส่งเสริมการผลิตและใช้พลังงานทดแทน

ABSTRACT

The research of industrial policy reform in Thailand: Reality and practicality, has the objectives of 1) to study current situations of Thai industrial policy 2) to compare difference between what actually existed and what should be practically enforced in the policy 3) to purport the industrial policy guidelines appropriate to Thai situations. This research combined quantitative and qualitative research methodology. The data collected was the official prints and industrial policy documents plus a qualitative in-depth interviews of 14 chief executives on national industrial policy formulation. To verify data consistency, the questionnaire was implemented to 191 policy and public sector plan officers in both public and private sectors. The guidelines for policy reform were reexamined and confirmed by three specialists in industrial policy division. The research results indicated: 1) the existing Thailand industrial policy mainly emphasized on growth and export promotion, and this caused Thailand to rely on foreign countries and the force of competitiveness tended to decrease. The data indicated that an appropriate policy of Thailand was to increase high competitiveness and self-dependence; 2) reality existed and practicality enforced showed statistically significance at a level at .05 on six aspects: standard development and brand creation, international economic development, environmental development, personnel development, mechanism development, rules and regulations, news and public relations inclusive of management; 3) the guidelines verified in industrial policy

reform were: promotion of technology transfer and the continuation on research and development, international investment promotion, promotion on eco-friendly manufacturing, personnel development in all levels, information system development enhancing public and entrepreneur, including manufacturing promotion and use of alternative energy.

คำสำคัญ

การปฏิรูป นโยบายอุตสาหกรรม

ความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ทราบกันดีว่าภาคอุตสาหกรรมมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ กล่าวคือโครงสร้างการผลิตของประเทศได้เปลี่ยนจากภาคเกษตรมาสู่ภาคอุตสาหกรรม โดยในปี พ.ศ. 2551 มีสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 40 ขณะที่ภาคเกษตรอยู่ที่ร้อยละ 9 และที่เหลืออีกร้อยละ 51 อยู่ในภาคบริการและอื่นๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป. อ้างถึงใน วิไลพร ลีวเกษม ศานต์, 2555) และการเติบโตนี้มีต่อเนื่องมาเป็นลำดับ ส่งผลให้ GDP ของประเทศมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้เกิดการจ้างงานและการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี แต่เนื่องจากสถานการณ์และสภาวะแวดล้อมของเศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ประเทศอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเชิงโครงสร้างสำคัญ 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่งการเปลี่ยนผ่านของเศรษฐกิจ ที่โครงสร้างเศรษฐกิจไทยยังคงพึ่งพาการส่งออกอย่างมากจึงทำให้มีความเสี่ยงสูง ประการที่สองการเปลี่ยนผ่านทางการเมือง ที่มีผลต่อความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจในระยะสั้น ประการที่สามการเปลี่ยนผ่านของโครงสร้างประชากรซึ่งมีผลกระทบต่อปริมาณและคุณภาพของคนไทยในอนาคตที่เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของไทย ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาผ่านนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ การแก้ไขปัญหาด้านต้นทุนพลังงานเพื่อลดความเดือดร้อนในภาคอุตสาหกรรมและสร้างความสมดุลเข้มแข็งอย่างมีคุณภาพให้แก่ระบบเศรษฐกิจ การปรับรายได้ของภาคแรงงานให้สอดคล้องกับศักยภาพและความสามารถของบุคลากร และการพัฒนาความร่วมมือกับ

ประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติประเทศด้านการค้าการลงทุนเพื่อสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในภูมิภาคร่วมกัน (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2554)

แม้ภาคอุตสาหกรรมจะเป็นภาคที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศในหลาย ๆ ด้านที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่ในขณะเดียวกันความสามารถในการแข่งขันของไทยยังมีจุดอ่อนและได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ จากการที่ประเทศผู้นำด้านเศรษฐกิจรายใหญ่ของโลก ประสบภาวะหดตัวทางเศรษฐกิจ และส่งผลกระทบต่อไทยซึ่งเป็นประเทศที่พึ่งพาการค้าและการส่งออก การค้าเสรีที่ใช้หลักความเท่าเทียมก็มีการกีดกันในรูปแบบใหม่ ๆ เช่น มาตรฐานด้านสุขอนามัย สิ่งแวดล้อม การใช้แรงงาน (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2554; นิรมล สุธรรมกิจ, 2554) 2) ด้านสังคม ที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของภาคการผลิต ประกอบกับการเร่งพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในหลายด้าน อาทิ ความเหลื่อมล้ำระหว่างอุตสาหกรรมขนาดใหญ่กับอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ความเหลื่อมล้ำระหว่างอุตสาหกรรมในเมืองใหญ่กับอุตสาหกรรมในชนบท ตลอดจนความขัดแย้งระหว่างอุตสาหกรรมกับสังคม (สมศักดิ์ เต็มบุญเลิศชัย และคนอื่นๆ, 2545) 3) ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เรื่องโลกร้อน วิกฤตพลังงาน และของเสีย จึงจำเป็นที่ภาคอุตสาหกรรมต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (มิ่งสรรพ ขาวสอาด, 2552; สมศักดิ์ เต็มบุญเลิศชัย และคนอื่นๆ, 2545)

การพัฒนาอุตสาหกรรมแม้ทำให้เกิดความเจริญในหลายด้าน แต่ก็สร้างปัญหาด้วยเช่นกัน ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นกับประเทศ (พีระ เจริญพร, 2553) มีสาเหตุมาจาก 1) นโยบายอุตสาหกรรม ที่มุ่งสร้างความเจริญเติบโต สร้างรายได้ เน้นการส่งออก และส่งเสริมการผลิตสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีสูง 2) การค้าเสรี ที่เป็นทิศทางของการค้าทั่วโลกที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ มีการรวมกลุ่มทางการค้า ส่งผลให้เกิดการแข่งขันทางการค้ารุนแรง ตลอดจนการกีดกันทางการค้าในรูปแบบต่าง ๆ และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่พึงปรารถนา ได้แก่ (1) ขาดสมดุลระหว่างภาคเกษตรและอุตสาหกรรมโดยค่าตอบแทนในภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกัน 3.5 เท่า (ธานินทร์ ณะเฒ, 2555) (2) การพึ่งพาภายนอกสูง (3) เกิดความขัดแย้งในสังคม (4) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) จากสาเหตุของปัญหา ผลที่ได้รับ และการเปลี่ยนแปลงที่ไม่พึงปรารถนาข้างต้น ก่อให้เกิดคำถามที่ว่า นโยบายอุตสาหกรรมที่ผ่านมามีความเหมาะสมหรือไม่ นโยบายอุตสาหกรรมที่เหมาะสมกับประเทศไทยคืออะไร โดยประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัยใน

ครั้งนี้ได้แก่ 1) ผู้บริหารกระทรวงอุตสาหกรรมสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ 2) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสามารถนำผลการวิจัยไปต่อยอดออกนโยบายใหม่ๆ และ 3) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมีแนวทางในการขยายหรือปรับปรุงธุรกิจให้ดีขึ้น

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. สถานภาพของนโยบายอุตสาหกรรมปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. มีความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็นของนโยบายอุตสาหกรรมในประเด็นใดบ้าง
3. แนวทางในการลดความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็นของนโยบายควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพปัจจุบันของนโยบายอุตสาหกรรมไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็นของนโยบายอุตสาหกรรมไทย
3. เพื่อเสนอแนวทางในการปฏิรูปนโยบายอุตสาหกรรมเพื่อลดความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็นที่เหมาะสมต่อประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงนโยบายอุตสาหกรรมในปัจจุบัน ค้นหาความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็นของนโยบาย และแนวทางในการปฏิรูปนโยบายเพื่อลดความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็น โดยดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 วิจัยเชิงคุณภาพ ได้ดำเนินการ

- ศึกษาข้อมูลเอกสารราชการ นโยบายอุตสาหกรรม เพื่อวางกรอบแนวคิด
- จัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารระดับสูง โดยในส่วนของ การแสวงหาข้อเท็จจริงและปรากฏการณ์ทางนโยบายอุตสาหกรรมเพื่อนำไปสู่ข้อสรุป ประเด็นที่เป็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็น และแนวทางในการลดความแตกต่าง ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ เพราะเป็นจุดสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินการในขั้นตอนต่อไปของการปฏิรูปนโยบายหรือกำหนดนโยบาย

สะดวกและมีประสิทธิภาพ (สมพร เฟื่องจันทร์, 2552) ประกอบกับการกำหนดนโยบายของไทยส่วนใหญ่เกิดจากบทบาทของส่วนราชการและนักวิชาการ ตามตัวแบบชนชั้นนำ ด้วยเหตุผลที่ว่าสังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลง เป็นสังคมที่มีความซับซ้อนระหว่างสังคมเก่าและสังคมใหม่ทั้งด้านโครงสร้าง หน้าที่ และพฤติกรรม ดังนั้นจึงทำให้ส่วนราชการไทยยังคงมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย (ปิยากร หวังมหามพร, 2546) ดังนั้นจึงจัดเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารระดับสูงและนักวิชาการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายอุตสาหกรรมของประเทศ โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-informant) จำนวน 14 คน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 1 คน กระทรวงอุตสาหกรรม 5 คน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 6 คน และนักวิชาการ 2 คน)

ขั้นที่ 2 วิจัยเชิงปริมาณ ได้ดำเนินการ

- นำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาสร้างเครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถาม 6 ประเด็นใหญ่ รวม 31 ข้อคำถาม เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือจัดเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างและนำไปเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอย่างกับสิ่งที่ควรจะเป็นของนโยบาย

- ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ด้านนโยบายและแผนของภาครัฐ และเอกชน จำนวน 242 คน แยกเป็นเจ้าหน้าที่ด้านนโยบายและแผนของภาครัฐ จำนวน 166 คน และเอกชนจำนวน 76 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ขนาดตัวอย่างทั้งหมดได้จากการคำนวณตามสูตรของยามานะ (Yamane, 1967 อ้างถึงใน สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 191 คน แยกเป็นเจ้าหน้าที่ด้านนโยบายและแผนของภาครัฐ จำนวน 126 คน และเอกชนจำนวน 65 คน

ขั้นที่ 3 นำผลวิจัยที่ได้ ไปตรวจสอบย้ำเพื่อยืนยันผลการวิจัยและมุมมองอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการสรุปผลวิจัย โดยที่การวิจัยนี้มีหัวข้อซับซ้อน จึงเลือกใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อลดความแตกต่าง (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2555) และผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-informant) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายภาครัฐและต้องมีประสบการณ์ด้านนโยบายในภาคเอกชนด้วย จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จัดเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้แบบสัมภาษณ์ที่กำหนดโครงสร้างคำถามในเรื่องนโยบายอุตสาหกรรม ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอย่างกับสิ่งที่ควรจะเป็นของนโยบาย และแนวทางเพื่อลดความแตกต่าง รวม 9 ข้อ และวิธีปริมาณจัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ไม่ควรจะเป็นของนโยบาย ประกอบด้วยคำถาม 6 ประเด็นใหญ่ คือ 1) การพัฒนามาตรฐานและสร้างตราสินค้า 2) การพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ 3) การพัฒนาสิ่งแวดล้อม 4) การพัฒนาคน 5) กลไก กฎระเบียบ ข้าราชการและการประชาสัมพันธ์ 6) การบริหารจัดการ รวมทั้งสิ้น 31 ข้อ โดยคำถามแต่ละข้อจะถามความคิดเห็นต่อนโยบายที่เป็นอยู่ และความคิดเห็นต่อนโยบายที่ไม่ควรจะเป็น มีลักษณะมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ กล่าวคือ ถามความคิดเห็นต่อนโยบายที่เป็นอยู่ (มีทางเลือกตอบได้ 5 ทาง คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) และถามความคิดเห็นต่อนโยบายที่ไม่ควรจะเป็น (มีทางเลือกตอบได้ 5 ทาง เช่นเดียวกัน) และผ่านการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ 1) ความถูกต้องเนื้อหา (Content Validity) 2) นำไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดย Tryout ในภาคีรัฐ 50 ราย ภาคเอกชน 30 ราย โดยผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาปรากฏตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

นโยบาย	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา		
	ภาครัฐ (50 แบบ)	ภาคเอกชน (30 แบบ)	ภาพรวม (80 แบบ)
ที่เป็นอยู่ (31 ข้อ)	0.944	0.925	0.937
ที่ไม่ควรจะเป็น (31 ข้อ)	0.924	0.962	0.943
รวม (62 ข้อ)	0.940	0.940	0.939

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามในประเด็นนโยบายที่เป็นอยู่ มีค่าเท่ากับ 0.937 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามในประเด็นนโยบายที่ไม่ควรจะเป็น มีค่าเท่ากับ 0.943 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.939

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ตั้งแต่ 25 เมษายน 2555- 8 มกราคม 2557

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ไม่ควรจะเป็น ใช้การวิเคราะห์ค่าทีแบบคู่ (Paired t-test) ซึ่งเป็นการทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระกันคือ ระดับความคิดเห็นต่อนโยบายที่เป็นอยู่กับ

ระดับความเห็นต่อนโยบายที่ควรจะเป็น โดยวัดข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนที่จะตอบข้อมูลออกมาเป็น 2 ค่า ค่าทั้ง 2 จึงมีความสัมพันธ์กัน (บุญชม ศรีสะอาด, 2532) และเนื่องจากงานวิจัยนี้มุ่งเปรียบเทียบความแตกต่างใน 2 กลุ่มคือ ระหว่างนโยบายที่เป็นอยู่ กับนโยบายที่ควรจะเป็น ใน 6 ประเด็นใหญ่คือ 1) การพัฒนามาตรฐานและสร้างตราสินค้า 2) การพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ 3) การพัฒนาสิ่งแวดล้อม 4) การพัฒนาคน 5) กลไก กฎระเบียบ ข้าราชการและการประชาสัมพันธ์ 6) การบริหารจัดการ ดังนั้นตัวแปรที่ศึกษาคือนโยบาย 6 ประเด็น ส่วนกลุ่มที่เปรียบสะท้อนตัวแปรอิสระคือหน่วยงาน (ภาครัฐ และภาคเอกชน) (สิทธิ์ ชีรสรณ์, 2555)

2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายที่เป็นอยู่ และนโยบายที่ควรจะเป็น ระหว่างกลุ่มที่เป็นภาครัฐและกลุ่มที่เป็นภาคเอกชน ใช้การวิเคราะห์ค่าที่แบบอิสระ (Independent t-test) โดย 1) ทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของ 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกันคือภาครัฐ และภาคเอกชน ถึงระดับความเห็นต่อนโยบายที่เป็นอยู่ โดยตัวแปรอิสระคือหน่วยงาน (ภาครัฐ และภาคเอกชน) ตัวแปรตามคือความเห็นต่อนโยบายที่เป็นอยู่ และ 2) ทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของ 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกันคือภาครัฐ และภาคเอกชน ถึงระดับความเห็นต่อนโยบายที่ควรจะเป็น โดยตัวแปรอิสระคือหน่วยงาน (ภาครัฐ และภาคเอกชน) ตัวแปรตาม คือ ความเห็นต่อนโยบายที่ควรจะเป็น

ผลการวิจัย

1. สถานภาพปัจจุบันของนโยบายอุตสาหกรรม พบว่า นโยบายอุตสาหกรรมไทยในปัจจุบันยังให้ความสำคัญกับเรื่องการสร้างความเจริญเติบโต และส่งเสริมการส่งออก แต่ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นคือความสามารถในการแข่งขันของภาคผลิตลดลงและการส่งออกก็ลดลงเช่นกัน และจากการวิเคราะห์ตัวแบบนโยบายที่เหมาะสมกับไทย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาคำสัมภาษณ์ ผู้บริหาร รวม 14 คน พบว่าตัวแบบนโยบายอุตสาหกรรมที่เหมาะสมกับไทย คือ ตัวแบบที่ทำให้แข่งขันได้และพึ่งพาตนเองได้ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้านคือ 1) การแข่งขันในอุตสาหกรรมที่ประเทศมีความได้เปรียบ 2) การสร้างเครือข่ายพันธมิตร 3) การสร้างสมดุลเพื่อการพึ่งพาตนเอง 4) การพัฒนาศักยภาพคน 5) การสร้างความเท่าเทียมเป็นธรรม

2. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอย่างกับสิ่งที่ควรจะเป็นของนโยบายอุตสาหกรรม

2.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนต่อนโยบายที่เป็นอยู่

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนต่อนโยบายที่เป็นอยู่

นโยบาย ที่เป็นอยู่	ภาครัฐ		ภาคเอกชน		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านพัฒนามาตรฐานและสร้างตราสินค้า	2.53	0.518	2.44	0.527	1.131	0.259
2. ด้านพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	2.62	0.552	2.60	0.575	0.230	0.818
3. ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม	2.61	0.657	2.65	0.742	-0.425	0.671
4. ด้านการพัฒนานคน	2.53	0.674	2.56	0.598	-0.298	0.766
5. ด้านกลไก กฎระเบียบ ข่าวสารและ การประชาสัมพันธ์	2.67	0.573	2.58	0.593	0.922	0.358
6. ด้านการบริหารจัดการ	2.71	0.532	2.68	0.485	0.418	0.676
รวม	2.61	0.461	2.63	2.627	-0.187	0.852

จากตารางที่ 2 พบว่าภาครัฐ และภาคเอกชน มีความเห็นต่อนโยบายที่เป็นอยู่ ทั้ง 6 ด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนต่อนโยบายที่ควรจะเป็น

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนต่อนโยบายที่ควรจะเป็น

นโยบาย ที่ควรจะเป็น	ภาครัฐ		ภาคเอกชน		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านพัฒนามาตรฐานและสร้างตราสินค้า	4.28	0.634	4.22	0.623	0.565	0.573
2. ด้านพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	4.19	0.589	4.07	0.663	1.276	0.204
3. ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม	4.42	0.558	4.36	0.630	0.696	0.487
4. ด้านการพัฒนานคน	4.39	0.641	4.35	0.604	0.400	0.690
5. ด้านกลไก กฎระเบียบ ข่าวสารและ การประชาสัมพันธ์	4.39	0.546	4.30	0.603	1.051	0.295
6. ด้านการบริหารจัดการ	4.39	0.531	4.43	0.521	-0.386	0.700
รวม	4.36	0.567	4.31	4.315	0.563	0.574

จากตารางที่ 3 พบว่าภาครัฐ และภาคเอกชน มีความเห็นต่อนโยบายที่ควรจะเป็น ทั้ง 6 ด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างนโยบายที่เป็นอยู่กับนโยบายที่ควรจะเป็น

เนื่องจากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนต่อนโยบายที่เป็นอยู่ในข้อ 2.1 และผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนต่อนโยบายที่ควรจะเป็น ในข้อ 2.2 พบว่าภาครัฐและภาคเอกชนมีความเห็นต่อนโยบายไม่แตกต่างกัน ดังนั้นการวิเคราะห์ค่าทางสถิติเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างนโยบายที่เป็นอยู่กับนโยบายที่ควรจะเป็น จึงสามารถทำการวิเคราะห์ในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้โดยไม่จำเป็นต้องแยกเป็นภาครัฐและภาคเอกชน

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างนโยบายที่เป็นอยู่กับนโยบายที่ควรจะเป็น

นโยบาย มาตรการ	$\bar{d}$ (ค่าเฉลี่ย ของความ แตกต่าง)	S.D. $\bar{d}$ (S.D. ของ ความ แตกต่าง)	t	df	Sig.
1. ด้านพัฒนามาตรฐานและสร้างตราสินค้า	1.76	0.745	31.27	174	0.000*
2. ด้านพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	1.53	0.703	28.82	174	0.000*
3. ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม	1.78	0.861	27.31	174	0.000*
4. ด้านการพัฒนาคน	1.83	0.846	28.64	174	0.000*
5. ด้านกลไก กฎระเบียบ ข่าวสารและ การ ประชาสัมพันธ์	1.72	0.825	27.54	174	0.000*
6. ด้านการบริหารจัดการ	1.70	0.716	30.99	169	0.000*
รวม	1.73	0.691	32.65	169	0.000*

*ค่าเฉลี่ยระดับความเห็นของนโยบายอุตสาหกรรมที่เป็นอยู่กับที่ควรจะเป็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า นโยบายด้านการพัฒนามาตรฐานและสร้างตราสินค้าที่เป็นอยู่กับที่ควรจะเป็น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่เป็นอยู่กับที่ควรจะเป็น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นโยบายด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่กับที่ควรจะเป็น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นโยบายด้านการพัฒนาคนที่เป็นอยู่กับที่ควรจะเป็น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นโยบายด้านกลไก กฎระเบียบ ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ ที่เป็นอยู่กับที่ควรจะเป็น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนโยบายด้านการบริหารจัดการที่เป็นอยู่กับที่ควรจะเป็น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางในการปฏิรูปนโยบายอุตสาหกรรมเพื่อลดความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็นที่เหมาะสมต่อประเทศไทย มีดังนี้

3.1 ส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ผู้ประกอบการและแรงงานไทย และการทำการวิจัยและพัฒนาในเทคโนโลยี เครื่องจักร ผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องและมีงบประมาณสนับสนุน การตรวจสอบมาตรฐานและการรับรอง ยกระดับผู้ผลิตจากรับจ้างผลิตไปสู่การผลิตที่มีตราสินค้าของตนเอง

3.2 ส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ โดยกำหนดรูปแบบ สาขาอุตสาหกรรม และประเทศที่เชื่อมโยงอย่างชัดเจน เพิ่มการใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เช่น การพัฒนาคน เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนาการสร้างมาตรฐานร่วมในภูมิภาค

3.3 ส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยมีมาตรการจูงใจ การกำกับดูแลแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมการกำหนดพื้นที่ (Zoning) การประกอบการอุตสาหกรรม

3.4 พัฒนาคมนในทุกกระดับ โดยการพัฒนาคมนรู้พื้นฐาน การพัฒนานักวิจัย นักออกแบบและนวัตกรรม การพัฒนาต่อยอดความรู้ความสามารถเพื่อเพิ่มมูลค่าในเชิงพาณิชย์

3.5 พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจต่อประชาชนและผู้ประกอบการ การสร้างกลไกภาคประชาชน กลไกการขับเคลื่อนนโยบาย

3.6 ส่งเสริมการผลิตและใช้พลังงานทดแทน ความช่วยเหลือทางการเงิน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาค้นคว้าการปฏิรูปนโยบายอุตสาหกรรมในประเทศไทย : สิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็น มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์ตัวแบบนโยบายอุตสาหกรรมที่แข่งขันได้และพึ่งพาตนเองได้ ผลการวิจัยพบว่า นโยบายที่ทำให้อุตสาหกรรมแข่งขันได้และพึ่งพาตนเองได้นั้น ต้องมุ่งไปที่การแข่งขันในอุตสาหกรรมที่ประเทศมีความได้เปรียบ โดยเฉพาะที่นำไปสู่การสร้างมูลค่าและความมั่นคงยั่งยืน โดยที่การสร้างมูลค่าให้แก่สินค้าชิ้นส่วนหนึ่งดำเนินการผ่านทางคุณภาพมาตรฐานสินค้าและตราสินค้าที่มีการใส่เรื่องเครื่องมือ เทคโนโลยี องค์ความรู้ การวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างมาตรฐานสินค้าไทย และสร้างตราสินค้าต่อเนื่องตามลำดับ และอีกส่วนหนึ่งดำเนินการผ่านการสร้างความแตกต่างโดดเด่น โดยใส่เรื่องความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพยัต วุฒิรงค์ (2553) ที่ได้

วิจัยเรื่องนวัตกรรมและความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย : ก้าวต่อไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การสร้างนวัตกรรมเพื่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากภาคเอกชนฝ่ายเดียวแต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐและภาคการศึกษา และแนวทางที่ประเทศจะมุ่งไปสู่ นวัตกรรมประกอบด้วย 1) การสร้างการรับรู้และการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงของผู้นำ นอกจากนั้น นโยบายต้องมีความต่อเนื่อง 2) การปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ประเทศไปสู่การสร้างบริการที่แตกต่างต้องค้นหาตำแหน่งที่จะสร้างความแตกต่างทดแทนการรับจ้างผลิตสินค้าที่มีชื่อเสียง เช่น สร้างจุดแข็ง สร้างนวัตกรรมในกลุ่มการบริการ กลุ่มต่อยอดด้านเกษตรกรรมที่มีมูลค่าเพิ่ม นอกจากนี้ Chang (2006) ได้ทำการวิจัยประเมินผลนโยบายอุตสาหกรรมของเอเชียตะวันออก พบว่าการเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายต้องขึ้นอยู่กับความเป็นจริงด้านเทคโนโลยีและกระแสตลาดโลก รวมทั้งการศึกษากระบวนการกำหนดนโยบาย SME ในญี่ปุ่นของ Teraoka (2004) พบว่ากระบวนการค้นคว้าใหม่ของ SME ต้องไปสู่การผลิตที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง และมีนวัตกรรม ตลอดงานของ Chang (1993) ที่ได้ศึกษานโยบายอุตสาหกรรมในเกาหลีใต้ พบว่าเกาหลีใต้ให้ความสำคัญกับการสร้างคุณค่าผ่านการพัฒนาเทคโนโลยี และเมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็นด้านการพัฒนามาตรฐานและสร้างตราสินค้าแล้ว ทั้งภาครัฐและเอกชนมีความเห็นว่ายังมีข้ออ่อนด้อยในเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยี และเรื่องการวิจัยและพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ ที่พบว่า SME ประสบปัญหาอย่างมากและต้องการความช่วยเหลือที่ครอบคลุมทุกด้าน โดยเฉพาะเรื่องเทคโนโลยีที่ SME ของไทยมีความสามารถแค่ระดับการใช้งาน ไม่สามารถพัฒนาปรับปรุงหรือค้นคิดเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้ ส่วนการลงทุนจากต่างประเทศมีส่วนช่วยพัฒนาเทคโนโลยีของไทยน้อยมาก (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2545) และผลการวิจัยในประเด็นย่อยเรื่องการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ Carl, Bharat & Timothy (2001) ที่ได้ศึกษาผลกระทบของนโยบายในอุตสาหกรรมเมล็ดพันธุ์พืชของอินเดียหลังจากลดการสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีจากภาครัฐ รวมทั้งการปฏิรูปกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องคุ้มครองต่างๆ พบว่า การลดการสนับสนุนและลดการปกป้องคุ้มครองส่งผลให้เกิดการวิจัยและพัฒนาทางการเกษตรของภาคเอกชนจำนวนมาก จึงได้มีการศึกษาทางนโยบายการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การผ่อนคลายกฎระเบียบและข้อกำหนดต่างๆ ของภาครัฐ มีผลให้เกิดการทำ R&D ในภาคเอกชนมากขึ้น และยังทำให้มีบริษัทผู้ผลิต

เทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้นด้วย นอกจากนั้นผลการวิจัยในข้อนี้ยังสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพในการประชุมกลุ่มย่อยที่เห็นว่า ควรมีการกำหนดอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมทางการเกษตรทั้งที่เป็นอาหารและไม่ใช่อาหาร อุตสาหกรรมที่ใช้ความรู้และการสร้างสรรค์ เช่น สิ่งทอ เครื่องหนัง และอัญมณี รวมทั้งอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น พลังงานชีวมวล Renewable-industry ซึ่งจะทำให้นโยบายอุตสาหกรรมมีความชัดเจน มีการประหยัดทรัพยากรที่เป็นทุนสาธารณะ และสอดคล้องกับศักยภาพประเทศ เนื่องจากการพัฒนาที่แตกต่างไปจากนโยบายเดิมที่มักพัฒนาในทุกสาขาอุตสาหกรรมจากการอ้างเหตุผลของความเท่าเทียม นอกจากนั้นรัฐยังต้องสนับสนุนและมีนโยบายเพื่อให้การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการวิจัยพัฒนามีความต่อเนื่องจนเกิดผลสัมฤทธิ์ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขของการถ่ายทอดเทคโนโลยี การทำการวิจัยและพัฒนา และให้มีการติดตามประเมินผล ตลอดจนข้อกำหนดในกรณีที่ผู้ลงทุนไม่ปฏิบัติตาม

2. ภาคอุตสาหกรรมแข่งขันได้และพึ่งพาตนเอง ต้องมีการสร้างเครือข่ายพันธมิตร โดยมุ่งเน้นการเชื่อมโยงเศรษฐกิจไทยสู่เศรษฐกิจโลก ผ่านตลาดการค้าเสรีในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับโลก ภูมิภาค และทวีปาคี โดยมีเครื่องมือสำคัญคือ การเจรจาการค้าระหว่างประเทศหรือข้อตกลงร่วมที่สมเหตุสมผล รวมทั้งต้องมีมาตรการเตือนภัยล่วงหน้า ผลการวิจัยในข้อนี้ มีความสอดคล้องกับงานของสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2549) ที่ทำการศึกษาค่าผลดีและผลเสียความตกลงการค้าเสรีไทยและสหรัฐ โดยวิเคราะห์จากการใช้กรณีศึกษาการเปิดเสรีตลาดสินค้าอุตสาหกรรม พบว่าสินค้าส่งออกไทยเป็นสินค้าที่เติบโตช้ากว่าค่าเฉลี่ยกล่าวคือผู้ผลิตไทยไม่มีความสามารถในการผลิตสินค้าที่ตลาดสหรัฐต้องการเพิ่มมากขึ้น หรือพูดได้ว่าสินค้าที่ไทยส่งออกไปตลาดสหรัฐไม่มีความสามารถในการแข่งขัน การตกลงทางการค้าไทยและสหรัฐที่มีการลดภาษีมีส่วนช่วยเพิ่มความสามารถของสินค้าไทยที่แข่งกับสินค้าชนิดเดียวกันของประเทศอื่น ได้มากขึ้น แต่มิได้ช่วยให้เปลี่ยนเป็นผลิตสินค้าที่ควรผลิต และพบว่าสินค้าที่ไทยจะได้ประโยชน์ทั้งผู้ประกอบการและผู้บริโภค คือ สาขายานยนต์ เนื่องจากการผลิตเป็นลำดับขั้นที่ผู้ผลิตชิ้นส่วนไทยส่งชิ้นส่วนให้ผู้ประกอบการยานยนต์ญี่ปุ่น ส่วนสินค้าสิ่งทอที่อัตราภาษีลดลงทำให้มีโอกาสส่งออกมากขึ้น ดังนั้นเพื่อลดผลกระทบและกระจายประโยชน์ให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาครัฐควรมีมาตรการทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ได้แก่ 1) มีกฎหมายทางการค้าที่ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดการผูกขาดและคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งในทางปฏิบัติมีจุดอ่อนของความไม่สมมาตรของสารสนเทศที่อาจทำให้ผู้ประกอบการเสียประโยชน์ 2) สร้างความเป็น

ธรรมในสังคม โดยยกเลิกการอุดหนุนนักลงทุน จัดสรรผลประโยชน์ที่ผู้ส่งออกนำเข้าได้รับกลับสู่สังคม หรือชดเชยผู้เสียประโยชน์จากการค้าเสรี 3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรัฐต้องเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจน ครบถ้วนเพื่อให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เสนอแนะข้อมูลได้อย่างถูกต้อง และผลการวิจัยความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็น ด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ภาครัฐและภาคเอกชนมีความเห็นว่ายังมีข้ออ่อนด้อยในเรื่อง การลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kevin & Lyuba (2006) ที่ได้ศึกษาเรื่องการลงทุนจากต่างประเทศเพื่อการพัฒนา พบว่าในช่วงทศวรรษ 1990 การลงทุนจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment : FDI) ที่ทำให้เศรษฐกิจเติบโตแบบก้าวกระโดดและเกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นอย่างมากในประเทศกำลังพัฒนา และชี้ให้เห็นผลกระทบจาก FDI ต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ว่ามีทั้งผลดีและผลเสียซึ่งขึ้นอยู่กับตัวแปรสำคัญคือสมรรถนะความสามารถของประเทศนั้น ๆ นอกจากนั้น ผลการวิจัยข้อนี้ยังสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพในการประชุมกลุ่มย่อยที่เห็นว่า นโยบายการเชื่อมโยงการลงทุนในต่างประเทศต้องมีความชัดเจนว่าจะนำสิ่งใดไปเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่ายรวมทั้งควรกำหนดรูปแบบการเชื่อมโยง ประเทศเป้าหมายและสาขาอุตสาหกรรมให้ชัดเจน จะทำให้มีความสำเร็จมากขึ้น

3 ผลการวิจัยอีกประเด็นหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่า หากทำให้ภาคอุตสาหกรรมแข่งขันได้ และพึ่งพาตนเองได้ ต้องสร้างสมดุลเพื่อการพึ่งพาตนเอง โดยคำนึงถึงผลของนโยบายในระยะยาว คำนึงถึงความเสี่ยงเพื่อให้การลงทุนการดำเนินอุตสาหกรรมเกิดความคุ้มค่าทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การสร้างสมดุลมีจุดเน้นที่สมดุลภายในและสมดุลภายนอกควบคู่กันไป รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) และใส่ใจสิ่งแวดล้อมตลอดถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับงานการวิจัยชนบทสู่การพัฒนา นโยบายสาธารณะท้องถิ่นที่ว่า การพัฒนาชนบทให้เข้มแข็งต้องทำจากจุดที่เขาเด่นและมีทุนเดิมอยู่ ให้คนชนบทที่เป็นผู้ประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลางที่เข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ โดยภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถร่วมกันพัฒนา เช่น จัดการศึกษาที่จะให้คนในพื้นที่มีความรู้เป็นผู้ประกอบการได้ หรือสถาบัน SME เข้ามาช่วยพัฒนาแผนการดำเนินงานเพื่อให้ผู้ประกอบการเกื้อกูลเชื่อมโยงกันแทนที่จะต่างคนต่างทำ ให้ท้องถิ่นออกแบบพัฒนาของตัวเอง ใช้กติกาที่แตกต่าง ให้อิสระท้องถิ่นเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่คนในท้องถิ่น (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2552ก) หรือที่เรียกว่า พัฒนาโดยคนพื้นที่ เงินพื้นที่ เพื่อเศรษฐกิจพื้นที่

ซึ่งเป็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่ ที่เป็นโอกาสของท้องถิ่นตามที่ได้เสนอไว้ในงานวิจัยโอกาสของท้องถิ่นกับวาระการแก้ไขวิกฤตของชาติ (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2552 ข) นอกจากนั้นผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานของ จิรประภา อัครบวร และประยูร อัครบวร (2552) เรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) ที่พบว่าการพัฒนาประเทศในสองทศวรรษที่ผ่านมาก่อให้เกิดการขยายตัวด้านการลงทุนเพิ่มสูงขึ้นจนทำให้เกิดปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาความปลอดภัยของผู้บริโภค ปัญหาโลกร้อน ปัญหาเหล่านี้นักคิดหันมาให้คนในสังคมเกิดความตระหนักและหันมาสนใจถึงคุณธรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในการดำเนินธุรกิจ โดยความรับผิดชอบต่อสังคมหรือที่เรียกย่อๆ ว่า CSR เป็นตัวบ่งชี้ความมีคุณธรรม จริยธรรมของผู้ดำเนินธุรกิจ และ CSR ในบางประเทศกลายเป็นเครื่องมือการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ และเมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่จะควรจะเป็นด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีความเห็นว่ยังมีข้ออ่อนด้อยในเรื่องการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม โดยข้อนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และกอบกุล ราชะนาคร (2552) ที่ได้วิเคราะห์ช่องว่างทางนโยบายเพื่อขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการบริหารจัดการสาธารณะที่ดี ผลการวิจัยได้มีข้อเสนอในการขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในประเด็นของการขยายฐานภาษีสิ่งแวดล้อม โดยเห็นว่าภาษีสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้ลดการก่อมลพิษและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ก่อมลพิษและผู้บริโภค รวมทั้งควรผลักดันกฎหมายภาษีสิ่งแวดล้อมตัวอื่น ๆ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ อปท. มีรายได้และบทบาทมากขึ้นในการจัดการสิ่งแวดล้อม และมิ่งสรรพ ขาวสะอาด (2552) ได้วิเคราะห์ช่องว่างทางนโยบายของการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า มีช่องว่างทางนโยบายในด้าน 1) กฎหมายและการบังคับใช้ 2) ความอ่อนแอของกลไกจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ 3) การจัดสรรงบประมาณขาดสมดุลไม่มีประสิทธิภาพ 4) เครื่องมือกำกับและควบคุม ไม่มีประสิทธิภาพในการบรรเทาผลกระทบของโครงการใหญ่ นอกจากนั้นผลการวิจัยข้อนี้ยังสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพในการประชุมกลุ่มย่อยที่เห็นว่านโยบายอุตสาหกรรมควรมีความหลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับศักยภาพคนและพื้นที่ที่แตกต่างกัน โดยไม่จำเป็นต้องใช้นโยบายเดียวกันทั่วประเทศ จะช่วยลดความเสี่ยงจากความผันผวนของเศรษฐกิจภายนอก และควรมีการกำหนดพื้นที่ (Zoning) การประกอบการอุตสาหกรรมที่เชื่อมต่อกับภาคเกษตร และบริการ รวมทั้งการส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าประเทศไทยควรแข่งขันในอุตสาหกรรมที่มีความได้เปรียบ ดังนั้น จึงควรกำหนดอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ของประเทศให้ชัดเจน และสอดคล้องกับการวางตำแหน่งของประเทศให้เกิดความแตกต่าง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมเดิมที่เน้นการพัฒนาทุกสาขา
2. ผลการวิจัยชี้ว่านโยบายอุตสาหกรรมควรมีการสร้างสมดุลเพื่อการพึ่งพาตนเอง ดังนั้น นโยบายต้องมีความหลากหลายสอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่ โดยไม่จำเป็นต้องใช้นโยบายเดียวกันทั้งประเทศ และนำไปสู่การทบทวนอัตราการค้าเปิดประเทศเพื่อลดความเสี่ยงจากความผันผวนของเศรษฐกิจภายนอก
3. ผลการวิจัยชี้ว่านโยบายอุตสาหกรรมควรมีการสร้างเครือข่ายพันธมิตร ดังนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมจึงต้องกำหนดท่าทีของประเทศให้ชัดเจนว่าควรเชื่อมสินค้าอะไรกับประเทศ/กลุ่มใด โดยมีข้อมูลที่ชัดเจนและประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วนก่อนตัดสินใจร่วมลงนามทางการค้าระหว่างประเทศ
4. ผลการวิจัยชี้ว่าการพัฒนาคนมีความสำคัญต่ออุตสาหกรรม ดังนั้นการกำหนดนโยบายการพัฒนาบุคลากรภาคอุตสาหกรรมควรให้สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมในเชิงคุณภาพ เพื่อไม่ให้แรงงานถูกเอาเปรียบในการจ้างงาน
5. ผลการวิจัยในข้อนี้ชี้ถึงความจำเป็นในการสร้างความเท่าเทียมเป็นธรรม ดังนั้นจึงควรมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรเพื่อให้กลไกภาครัฐเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งสร้างระบบข้อมูลข่าวสารเพื่อกำหนดนโยบายและเพื่อประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม

ข้อเสนอเชิงปฏิบัติ

1. การทำการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ต้องมีความต่อเนื่องทั้งนโยบายและงบประมาณสนับสนุน เนื่องจากการทำ R&D มักไม่เห็นผลในระยะสั้นและอาจไม่สำเร็จในการทำครั้งแรกเพียงครั้งเดียว ดังนั้นการทำ R&D ตามกระแสการเมืองจึงไม่เกิดผลดีและสิ้นเปลืองงบประมาณ
2. นโยบายออกไปลงทุนในต่างประเทศต้องกำหนดรูปแบบที่ชัดเจน เช่น จะไปในลักษณะนายทุนอย่างสิงคโปร์ ต้องไปประเทศใด สาขาใด หรือไปในลักษณะผู้ประกอบการโรงงานแบบญี่ปุ่นต้องไปประเทศใด สาขาใด จึงประสบผล และต้องประชาสัมพันธ์พร้อมมี

ข้อมูลความรู้ในด้านต่าง ๆ ของประเทศเป้าหมายนั้น ๆ เพื่อเอื้ออำนวยต่อผู้ประกอบการที่สนใจ

3. การกำหนดพื้นที่ (Zoning) การประกอบการอุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงภาคเกษตรและบริการ โดยวางแผนร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างโปร่งใส เป็นธรรม

4. นโยบายการวางแผนผลิตและพัฒนาความสามารถของคนในภาคการผลิต ต้องทำในทุกระดับ ซึ่งรวมทั้งระดับบริหาร โดยให้สอดคล้องกันทั้งอุปสงค์และอุปทาน ทั้งคุณภาพและปริมาณ และเป็นการร่วมผลิตระหว่างรัฐ เอกชน และภาคการศึกษา เพื่อป้องกันการว่างงานและเอาเปรียบการจ้างงาน

5. ควรมีการจัดตั้งหน่วยศึกษาวิจัยนโยบาย และหน่วยระบบข้อมูลเพื่อการเตือนภัยภาคการผลิตเพื่อรับผิดชอบงานวิจัยนโยบายและงานด้านข้อมูล ตามลำดับ เพื่อนำผลมาใช้ในการตัดสินใจทางนโยบาย และเพื่อให้มีข้อมูลที่ถูกต้องชุดเดียวสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์หรือใช้อ้างอิง

6. ควรส่งเสริมการผลิตพลังงานทดแทนเพื่อใช้ในภาคอุตสาหกรรม และให้ภาคอุตสาหกรรมร่วมกับชุมชนในการพัฒนา ผลิต และใช้พลังงานทดแทน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีจัดเก็บข้อมูลในกลุ่มผู้ประกอบการ SME ซึ่งเป็นผู้ประกอบการส่วนใหญ่ของประเทศ

2. ควรจะศึกษาต่อยอดเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นที่มีความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็น ความสามารถในการแข่งขัน และการพึ่งพาตนเองได้ เพื่อที่ภาครัฐอาจใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนโยบายให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ

บรรณานุกรม

กระทรวงอุตสาหกรรม. (2554). แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. 2555-

2574. กรุงเทพฯ: กระทรวงอุตสาหกรรม.

จิรประภา อัครบวร และประยูร อัครบวร. (2552). ความรับผิดชอบต่อสังคม

(Corporate Social Responsibility : CSR). กรุงเทพฯ: ก. พลพิมพ์ (1996).

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และกอบกุล ราชะนาคร. (2552). การขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นเพื่อการบริหารจัดการสาธารณะที่ดี. กรุงเทพฯ: ที คิว พี.

- ธานินทร์ ณะเฒ. (2555). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย**. เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรนักบริหารระดับสูงรุ่นที่ 13 โครงการพัฒนานักบริหารการอุตสาหกรรม ระหว่างวันที่ 20 เมษายน-24 พฤษภาคม 2555. กรุงเทพฯ: กระทรวงอุตสาหกรรม.
- นิรมล สุธรรมกิจ. (2554). **บทนำ. ใน นิรมล สุธรรมกิจ. (บรรณาธิการ.), จับกระแส NTMs โลก อุปสรรคทางการค้า ยุคหลังการค้าเสรี**. หน้า 9-15. กรุงเทพฯ: openbooks.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2532). **วิธีการทางสถิติสำหรับวิจัย เล่ม 1**. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ปิยากร หวังมหาร. (2546). **นโยบายผู้สูงอายุของประเทศไทย**. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พยัต วุฒิรงค์. (2553). **นวัตกรรมและความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย: ก้าวต่อไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์**. Chulalongkorn Review 22(86), 43-67.
- พีระ เจริญพร. (2553). **ช่องว่างของนโยบายด้านอุตสาหกรรม**. การสัมมนาประจำปี เรื่อง “1 ปี กับการจับตามนโยบายรัฐบาล”. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มิ่งสรรพ ขาวสะอาด. (2552). **จุดเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมไทย: การวิเคราะห์ช่องว่างนโยบาย**. เชียงใหม่: ลีอคอนดีไซน์เวิร์ค.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2555). **การประเมินผลนโยบายสาธารณะ**. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- วิไลพร ลีเกษมศานต์. (2555). **การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ**. เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรนักบริหารระดับสูงรุ่นที่ 13 โครงการพัฒนานักบริหารการอุตสาหกรรม ระหว่างวันที่ 20 เมษายน-24 พฤษภาคม 2555. กรุงเทพฯ: กระทรวงอุตสาหกรรม.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. (2549). **FTA ไทย-สหรัฐอเมริกา ผลได้ ผลเสีย และข้อเสนอแนะ**. เอกสารเหตุการณ์ปัจจุบัน หมายเลข 5 โครงการ WTO Watch (จับกระแสองค์การการค้าโลก). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมพร เพ็ญจันทร์. (2552). **นโยบายสาธารณะ นโยบายและการปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: ออนอาร์ต ครีเอชั่น.

- สมศักดิ์ แต่มบุญเลิศชัย และคนอื่นๆ. (2545). **อุตสาหกรรมไทย : การขยายตัวและข้อจำกัด**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม.
- สิทธิ อีสรณ์. (2555). **เคล็ดลับการเขียนรายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์**. กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์ (1991).
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: เพื่องฟ้าพริ้นติ้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2545). **การศึกษาศถานภาพทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555). **เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจและสังคมไทยที่สำคัญ พ.ศ. 2555**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2554). **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี**. สืบค้นจาก <http://www.carbinet.thaigov.go.th/bb-main31.htm>
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2552ก). **การวิจัยชนบทสู่การพัฒนา นโยบายสาธารณะท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: ที คิว พี.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2552ข). **โอกาสของท้องถิ่นกับวาระการแก้ไขปัญหาวิกฤตของชาติ**. กรุงเทพฯ: ที คิว พี.
- Carl, E. P., Bharat, R., & Timothy, K. (2001). The Impact of economic reforms on R&D by the Indian see industry. **Food Policy** 2001(26), 587-598. Retrieved from [http : // www. Sciencedirect.com/science?](http://www.Sciencedirect.com/science?)
- Chang, H. J. (1993). The political economy of industrial policy in Korea. **Cambridge Journal of Economics**. 1993(17), 131-157.
- Chang, H. J. (2006). **Industrial Policy in East Asia-Lessons for Europe**. Retrieved from [http : // econ.cam.ac.uk.html](http://econ.cam.ac.uk.html)
- Kevin, P. G., & Lyuba, Z. (2006). Rethinking Foreign Investment for Development. **Post-autistic economics review** Issue no. 37, 28 April 2006 article 2 Retrieved from [http : // www. Peacon.net/ PAERreview / issue 37/ Gallagher Zarsky 37. Htm](http://www.Peacon.net/PAERreview/issue37/GallagherZarsky37.Htm)
- Teraoka, H. (2004). **Small and Mediam-sized Enterprise Policy in Japan**. Osaka: Eibun Press.